

NOTA SOBRE LA PRODUCCIÓ EN VÍDEO: UNA FONT DOCUMENTAL A CONSIDERAR

Antoni Martí i Gich, Josep Matas i Balaguer, Santi Soler i Simon

Aquesta breu comunicació vol aprofitar la inclusió en el programa d'aquestes *Jornades sobre la Imatge i la Recerca Històrica* de dues ponències referides al patrimoni filmic per cridar l'atenció sobre la importància d'un patrimoni documental de primera magnitud, com ho és el que es genera, des de força anys ençà, en suport vídeo. Després d'un seguit de referències a les característiques d'aquest suport i a les productores que l'utilitzen en el seu treball, ho exemplificarem a través de l'empresa Video Play Serveis, amb seu a la Bisbal d'Empordà, i que enguany acaba de celebrar el seu desè aniversari.

El vídeo, un "nou suport" ja clàssic

A finals dels anys setanta comença a divulgar-se la utilització del suport vídeo per a enregistrar i visionar imatges en moviment. Es tracta d'una veritable revolució, atès que és la primera i fins ara única, alternativa a la pel·lícula com a suport per a enregistrar imatge en moviment. A l'Estat espanyol la celebració dels Mundials de Futbol de l'any 1982 provoca un esclat en la promoció, per part de les empreses fabricants, de l'ús d'aquest suport. Aquesta nova tècnica presenta diferents avantatges. En primer lloc una gran versatilitat, que li permet adaptar-se tant a usos domèstics com a produccions d'alta qualitat. En segon lloc un preu molt més barat del suport en si, en comparació amb el de les pel·lícules de cel·luloide. També la facilitat d'enregistrar directament el so, sense necessitat de fer una banda sonora ni utilitzar cap aparell complementari. Finalment cal destacar la poca complexitat, sempre en comparació amb el cinema, tant dels aparells d'enregistrament com de reproducció, sense oblidar tampoc la immediatesa del visionat de les imatges.

Els primers formats domèstics foren els sistemes 2.000 i Betamax. Coincidint amb l'esclat comercial del 1982, el format 2.000 anà quedant relegat mentre s'imposava, sempre en el terreny domèstic, el format VHS, format que actualment s'ha consolidat en aquest àmbit. Aquests tres formats són de 1/2 polzada. En el terreny professional el format U-Màtic (de 3/4 de polzada) ha estat el que s'ha utilitzat més correntment, fins l'aparició i progressiva implantació del format Betacam (1/2 polzada d'alta resolució). A mig camí entre les necessitats del vídeo aficionat i les altes exigències dels professionals, s'han introduït altres formats, com ara el Hi-8 i S-VHS. Tots aquests estan cridats a ser substituïts pels nous formats basats en tecnologia digital. Tot i aquesta considerable diversitat, s'ha de fer notar la facilitat en la seva transferència d'un tipus de format a l'altre.

La producció de vídeo

Tot coincidint amb la progressiva implantació d'aquest suport, van anar apareixent empreses especialitzades en el seu enregistrament i edició. Les característiques abans esmentades del vídeo van facilitar una proliferació important d'aquelles.

La relativa poca importància de la inversió inicial que exigeix aquest format ha facilitat una gran mobilitat en aquest sector, però al mateix temps la necessitat d'adaptar-se als canvis tècnics ha representat un filtre en contra del seu manteniment i estabilitat. La crònica d'aquest sector parla de l'existència de nombroses empreses de poca durada, així com també de casos de fusions

refundacions. Es tractaria, doncs, d'un sector considerablement inestable, amb un gran nombre d'empreses petites i amb poques de consolidades i de grans dimensions.

Coexisteixen empreses fonamentades en el denominat vídeo reportatge, amb altres de vídeo industrial, juntament amb les productores especialitzades en la publicitat. Els encàrrecs provinents de les institucions públiques han representat fins ara un segment important dels negocis d'aquestes empreses. Una menció especial la mereixen les produccions de les televisions locals presents en un bon nombre de localitats. Són televisions que pateixen la manca d'un marc legal definit i que es troben, en molts casos, a mig camí entre el sector privat i el públic i que estan sovint vinculades a productores privades. Cal esmentar que en el moment actual el Departament de Cultura té enregistrades quasi tres-centes productores de vídeo.

Totes aquestes produccions han representat durant tots aquests anys, i seguiran representant en el futur, el principal testimoni àudio-visual dels nostres temps. Es tracta sens dubte d'una part ben important del nostre patrimoni documental, la tutela del qual ha d'interessar les institucions públiques responsables. La salvaguarda d'aquest patrimoni planteja diferents problemes, el primer dels quals és la garantia de la seva preservació. La durabilitat dels suports magnètics utilitzats fins avui en el vídeo és molt efímera en comparació amb els suports fílmics. Això obliga, en primer lloc, a cercar unes condicions tècniques òptimes, tant en els equips de manipulació del material com en els espais d'arxiu, condicions que probablement moltes de les productores no poden garantir, i en segon lloc obligarà a transferir a nous suports que garanteixen una més gran durabilitat.

L'exemple de la productora Vídeo Play Serveis

La productora Vídeo Play Serveis és la continuadora de l'empresa Serveis Vídeo Empordà SA, creada a la Bisbal el març de 1984, coincidint casualment amb la inauguració de l'Arxiu Comarcal. L'arxiu actual d'aquesta productora és un bon exemple de la gran importància d'aquesta nova font de documentació, que també forma part del nostre patrimoni cultural. Es tracta d'una productora de petites dimensions, que ha donat feina a entre tres i cinc persones, a part d'un nombre creixent de col·laboradors puntuals o de l'adjudicació de treballs especialitzats a altres empreses.

Els seus treballs es divideixen en encàrrecs, produccions pròpies i co-produccions. Els primers han vingut principalment d'institucions públiques (administració local i autonòmica, consorcis i patronats públics) i en segon lloc d'empreses privades per a finalitats publicitàries. Entre les produccions pròpies, destaquen les realitzacions de caràcter científic, els documentals sobre el patrimoni natural i cultural i altres de caràcter molt divers. Les co-produccions s'han fet amb grups teatrals per a l'enregistrament de representacions, o amb fundacions privades sobre temes de natura, o amb administracions locals per a temes de caràcter històric. La productora ha col·laborat també en diferents moments amb Televisió de Catalunya SA, amb Televisió Espanyola a Catalunya, i amb la televisió local de la Bisbal d'Empordà.

La temàtica, objecte dels treballs de l'empresa, presenta una casuística àmplia, destacant-hi el tema del turisme, inicialment facilitat per les característiques de la comarca on està ubicada la productora, la qual cosa després ha donat lloc a una certa especialització en aquesta temàtica. Els documentals sobre temes de medi ambient ocuparien un segon àmbit en importància, de la

mateixa manera que els reportatges sobre patrimoni històric, cultural o etnològic. La temàtica industrial ha estat igualment motiu de nombrosos treballs. Com un darrer bloc a destacar, tot i que de contingut molt divers, figurarien els documentals sobre actes institucionals i polítics, festes o esdeveniments ciutadans. Sis de les seves produccions han estat premiades en reconeixement a la seva qualitat.¹

Cal fer un esment especial a la tasca, portada a terme per aquesta productora, de transferir a suport en vídeo U-màtic i Betacam un gran nombre de minuts (que segurament depassen ja el miler) de pel·lícules filmades entre els anys 1920 i 1960, avui d'un valor documental excepcional, procedents totes elles de la nostra àrea d'influència i fetes per gent del país. Materials molts d'ells condemnats a la seva pèrdua irreparable i que, d'aquesta manera, gràcies als avantatges que ofereix el suport vídeo, s'han pogut recuperar.

En l'actualitat l'arxiu de la productora guarda més de 25.000 minuts de gravacions en primera generació.

Recapitulació

Ens hem referit només a empreses de serveis, sense fer cap referència a altres productors de gravacions en vídeo, com poden ser els centres d'ensenyament i d'investigació o els mateixos aficionats individuals. Almenys, pel que fa a les empreses de producció, convé estar atents a la innegable importància d'aquesta nova font de documents àudio-visuals. Es tracta d'un patrimoni insubstituïble, que hem volgut exemplificar amb el cas de la productora Vídeo Play Serveis. Les polítiques encaminades a abordar aquesta qüestió ens corresponen en bona part als centres encarregats de vetllar pel patrimoni documental. Haurien d'incloure una avaluació del valor dels enregistraments, que permeti identificar aquells que exigeixen una conservació ineludible, així com trobar les fórmules jurídiques que permetin l'entesa amb aquestes productores per a garantir-ne la perdurabilitat i divulgació futura. Aquestes Jornades poden ser un bon àmbit per a reflexionar col·lectivament al respecte, i evitar que amb la inactivitat, aquesta necessària política de preservació arribi excessivament tard.

NOTA

1. Els guardons obtinguts fins avui corresponen als següents treballs: "*El tren petit*" (1987), "*Diari d'una transhumància*" (1988), "*Costa Brava Girona*" (1989), *El retorn de Nèmesi*" (1990 i 1991) i "*El fòssil vivent*" (1993).